

SOSYAL HAK İHLALLERİ EMEÇİLERİ ZORLUYOR

Mustafa TÜRKEKEL
Tekgıda-İş Sendikası Genel Başkanı

Türkiye’de sosyal hak kavramı, kurum ve kişilerin toplumsal ve siyasal konularına göre farklı önceliklerle ele aldığı, kimi zaman da görmezden geldiği bir alan olmaktan kurtulamamaktadır.

On yılı aşkın bir süredir mutlak otorite olarak iktidarını uygulayan AKP Hükümeti, sosyal hak uygulamalarında tayin edici olan ekonomi politikalarını liberalizmin ilkeleri çerçevesinde yürütme konusunda neredeyse tavizsiz bir tavır sergilemiştir.

Dolayısıyla son on yılı aşkın dönemde sosyal hak ihlalleri konusunda değil olumlu bir gelişme kaydetmek, her yıl bir önceki yılı aratır bir seviyede cereyan etmiştir.

Elbette ki sosyal hak alanı, cinsiyet eşitliğinden adil ücrete, güvenceli ve güvenli çalışma hakkından, eğitim ve engelli haklarına, barınma hakkından sağlık ve hasta haklarına, toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarından yaşama hakkına, sosyal devlet uygulamalarından etnik ya da mezhepsel ayrımcılığa ve tabii ki sendikal hak ve özgürlüklere kadar uzanan geniş bir yelpazede ele alınmak zorundadır.

Ancak, temsil ettiğimiz kitle itibarıyla ve sempozyumun alanı açısından biz tartışma konumuzu çalışanlar, emekçiler çerçevesinde daraltmayı uygun görüyoruz.

Aslında çalışanlar yani emekçilerin karşı karşıya olduğu sosyal hak ihlalleri, toplumun çok önemli bir kesiminin emeğiyle geçinen insanlar olduğu gerçeği karşısında büyük bir önem kazanmaktadır.

Şunu ifade etmek gerekir ki; Türkiye’nin sosyal hak karnesi tarihi boyunca hiçbir zaman mükemmel olmasa da, AKP’nin iktidarını sürdürdüğü son on yılı aşkın dönemde adeta bir kara döneme dönüşmüş durumdadır. Tabii temeli vicdana dayalı din söylemini en fazla bayrak yapan bir siyasal parti- nin iktidarı döneminde en ağır sosyal hak ihlallerinin yaşanmakta olması, aslında kitlelerin dikkatlerinin söylemlerde değil, ekonomi politik tercihlerde olması gerektiğinin bir başka ispatıdır.

Bu kara dönemde neler yaşanmış diye baktığımızda:

- Özelleştirme uygulamaları neticesinde büyük kitleler işsiz kalmış veya bir kısmı kölelik şartlarında çalışmayı kabule zorlanmıştır.
- Sendikalaşma büyük ölçüde zayıflamış, sendikalı ve toplu sözleşmeli işçi sayısında ciddi gerilemeler görülmüştür.
- Taşeronlaşma büyük ölçekte genişlemiştir.

- Sağlık ve eğitimin piyasalaştırılması neticesinde, bu haklardan yararlanma giderek artan ölçü ve değerlerde paralı hale gelmiş, söz konusu hizmetlere erişim ve kalite yetersiz kalmıştır.
- İş kazaları neticesi yaralanma ve ölüm olayları her yıl katlanarak artarken, Türkiye dünyanın ön sıralarında yer almaya devam etmiştir.
- Sendikasılaştırma, sendika üyesi olan işçilerin kitlesel kısımlarla işten çıkarılmaları gibi uygulamaları önleyecek hiçbir tedbir alınmadığı gibi, örgütlenme önünde yeni bariyerler inşa edilmiş, 12 Eylül ürünü kanunların değişikliği esnasında büyük fırsatlar bilerek isteyerek heba edilmiş, sendikal özgürlük kavramı kağıt üzerinde kalmaya mahkum edilmiştir.
- Sosyal güvenlik ve emeklilik hakları geriletilerek, Türkiye'nin yaşam ve ölüm standartları göz önünde tutulmaksızın insanlar ölümüne çalışmaya mahkum edilmişlerdir.
- Sendikal hak ve özgürlük arayışları demokratik bir düzen içerisinde asla kabul edilemeyecek ölçüde bir şiddet ve baskıyla sindirilmeye çalışılmış ve çalışılmaktadır.
- Yasal grevler dahi kamu otoritelerinin grev kırıncılığı ile sonuçsuz ve işlevsiz hale getirilmiş, getirilmektedir.
- Emek örgütleri yandaş ve yandaş olmayan şekilde ayrıma tabi tutularak, kanuna aykırı uygulamalarla özgür kimliğini koruyan örgütler etkisiz hale getirilmeye çalışılmıştır.
- Çalışma yasaları ve mevzuat çalışan odaklı olmak yerine, sermaye kesiminin çıkarlarını kollayan bir felsefe bağlamında değiştirilmiştir.
- Bütçe ve vergi uygulamaları ile emekçilerin ücret ve gelirleri baskılanırken, vergi yükleri nimet ve külfet dengesi gözetilmeksizin çalışanların sırtına yıkılmıştır.
- Medya büyük sermayenin kontrol ve güdümü altına alınarak özgür haberleşme ve haber alma hakkı kısıtlanmış, emek ve emekçinin sesinin medyada yer alması büyük ölçüde engellenmiştir.

Bu tespitleri daha da detaylandırarak genişletmek mümkündür. Ancak sosyal hak alanındaki saldırılar yukarıdaki tespitlerin de ötesine geçen yeni saldırılarla karşı karşıya bulunmaktadır.

Şimdi önümüzdeki günlerde gündeme getirileceği kuvvetle muhtemel olan sosyal hak ihlallerine ilişkin mevzuat düzenlemeleri emek dünyasına son ve en öldürücü darbeyi vurmaya hazırlanmaktadır.

Zaten büyük ölçüde daraltılmış ve çok sınırlı bir işçi kesimine hitap eden iş güvencesini tamamıyla yok edecek bir düzenleme hazırlığı kıdem tazminatının kaldırılması ya da fon adı altında zaman içinde eritilmesi yönündedir.

Yine Ulusal İstihdam Stratejisi paketi içerisinde yer alan mevzuat düzenlemelerinden biri olan “geçici iş ilişkisi” modeli, güvenceli ve uzun süreli istihdamı tamamen ortadan kaldıracak, bireysel ve sosyal psikoloji alt üst edecek, çalışanları ve gelecekleri tam bir belirsizliğe mahkum ederek, beraberinde ücret seviyelerini aşağıya düşürecek ve en kötüsü de ücret pazarlığı bile yapamaz hale getirecektir.

Keza geçici iş ilişkisi ile birlikte sisteme oturtulmaya çalışılan istihdam bürolarının da özünde yeni insan/emek tacirleri yaratmak, bildiğimiz köle pazarlarının modernize edilmiş halini tekrar devreye sokmaktan başka bir anlam taşımadığı ortadadır.

Paket içerisindeki emek hak ve özgürlüklerine yönelik saldırıların tamamlayıcısı olarak planlanmış bir diğer husus da bölgesel asgari ücret uygulamasına geçilmesidir. Böylelikle zaten en önemli sosyal hak olan yaşama hakkının idame ettirilmesi için son derece yetersiz olan asgari ücret seviyesi bile aşağıya çekilmiş olacak, emekçiler kölelik düzeninde iş bulabilmek için birbirlerine hasım haline getirilecekler, bu acımasız, insanlık dışı rekabet koşullarında genel ücret seviyesi çok daha geriletilmiş olacaktır.

Önümüzdeki günlerde gündeme geleceği aşikar olan bu sosyal hak saldırıları bir tuzak ve yem olarak sisteme yedirilmeye çalışılmakta, sanki emekçi değil de uzaydan gelmiş yaratıklar gibi uygulamalar taşeron işçiler için başlatılarak, böylelikle de sözüm ona büyük emekçi kitlelerin dikkatlerinden kaçırılmak suretiyle tepkiler sönmüldürülmek istenmektedir.

Hiç tartışmaya gerek yok ki, son olarak gündeme getirilen ve çalışma hukukumuzda yerleştirilmeye çalışılan bu düzenlemeler en ciddi sosyal hak ihlallerinin, kanunilik kılıfı altında sistematikleştirilmesinden başka bir anlam taşımamaktadır.

Şu Aşamada Ne Yapmalı?

Önceki bölümde yer verilen hususların hepsi bir tespit niteliğindedir ve aslında emek camiası içinde yer alan veya çalışma ilişkilerindeki sorunlara vakıf pek çok kişinin hemfikir olacağı gündem konularıdır.

Ama süreç yerinde saymamakta ve her gün yeni bir aşamaya doğru hızla yol almaktadır. Kabul etmek gerekir ki AKP Hükümeti en radikal liberal tedbirleri en hızlı hayata geçiren bir siyasal otoritedir ve tamamıyla sermaye ideolojisine dayalı ekonomik politika anlayışı bu gün dünyaya egemen olan sistemle de gayet uyumludur.

Sorun, emek cephesinin veya emek örgütlerinin bu sistematik saldırılar karşısında ne kadar dirençli ve dirayetli olarak karşı koyabildikleri, güç birliğine giderek mücadeleyi ne ölçüde kitleselleştirebildiklerinde yatmaktadır.

Bu konuda sadece ülkemizin kötü örnek olduğunu söylemek aslında doğru değildir ve özellikle refah toplumu olarak bilinen ve sendikacılık geleneği çok köklü olan AB içi ülkelerde bile ciddi sosyal hak ihlalleri, en azından getirilme çabaları olduğu tartışmasızdır. Ama bizden farkları, emek örgütlerini, büyük kitleleri peşinden sürükleyecek ve aynı çatı altında toplayabilecek bir kitle örgütüne dönüştürebilmiş olmalarıdır. Böylelikle herhangi bir hak arayışında çok büyük emekçi kitleleri sokağa çıkarmak, üretimden gelen gücü en etkili şekilde kullanmak ve siyasal karar mekanizmalarına güçler dengesi ve demokratik değerler içinde müdahil olmak imkanı bulunmaktadır.

Oysa, Türkiye’de emek örgütleri farkı cephelerde, kendilerine farkı siyasal ve ideolojik kimlikler biçerek bölünmüş ve kitlesel ve bütünsel bir emek mü-

cadelesini organize etme ve yönetme kapasitesini kendi elleriyle yok etmiş durumdadır.

Tabii ki, sistem, sermaye bu durumdan gayet hoşnuttur ve sermayenin çıkarları doğrultusunda siyasi otorite bu bölünmüşlüğü teşvik etmek ve hatta güdümü altında tutmak için de tüm gücünü kullanmaktadır.

Kamu işletmelerinde yandaş sendikalara geçmesi yönünde işçilere yapılan baskılar, TÜRK-İŞ'in arka bahçe olarak kontrol altında tutulması için belli sendikalarla yürütülen sıkı bağlar, Sendikal Güç Birliği Platformu içinde yer alan işçi sendikalarına yönelik sistematik, gayri kanuni baskılar sözünü ettiğimiz anlayışın en tipik göstergeleridir.

Mevcut emek örgütleri kendilerini ayakta tutma çabası içinde debelenirken, büyük işçi havzaları, örgütsüz emekçi kitleleri ve hatta üyeleri için bile sistemli bir emek politikası üretmeye vakit bulamamaktadır.

Oysaki, son Çalışma Meclisi (ki bize göre oluşma şekli, konuları itibarıyla ancak konferans denebilir) gündemine getirilen ve yeni yasama döneminde hızla tartışmaya açılacağı anlaşılan yasa düzenlemeleri emekçi kitlelerin en temel haklarını yok etmeye hazırlanmaktadır ve sadece örgütlü kesimi değil, asıl olarak örgütsüz kesimi köleleştirmeye sonuçlanacaktır.

Bu konuda örgütsüz kesimlerin bilinçli ve yanıltıcı propagandalara teslim edilmemesi etkili bir çalışma yürütülmesi gerektiği ortadadır. İşçi sendikalarının bu güne ve tarihe karşı büyük sorumluluklar üstleneceği günlerden geçilmektedir. Gün artık parçalanma, bölünmeyi değil, bütünleşmeyi, birleşmeyi, güçleri büyütmeyi gerektiren gündür. Aksi takdirde bu günlerin hesabını gelecek kuşaklara vermekte ciddi zorluk çekilecektir.